

FRANCESC-MARC ÀLVARO

Les últimes teràpies

Calia fer dissabte abans de continuar. Els dos partits de referència del nacionalisme català han celebrat, enmig de la calor de l'estiu, sengles congressos que havien de servir, en ambdós casos, per realitzar unes feines imprescindibles i urgents: reubicar cada organització en relació amb les quotes de poder guanyades o perdudes i generar una certa catarsi domèstica després dels agitats i imprevistos esdeveniments succeïts a Catalunya i Espanya des de les eleccions catalanes de novembre de 2003 fins als comicis europeus de juny de 2004. A priori, era un congrés complicat per a CDC i un congrés fàcil per a ERC. També es deia que el congrés dels convergents potser arribava massa aviat i que el dels republicans es faria sota l'encís de l'ascens electoral espectacular. Després, com s'ha vist, tot ha estat menys simple i hi ha hagut algunes sorpreses a cada casa. La política dels partits nacionalistes sembla marcada per un moment molt fluid que trastoca les previsions més superficials i atorga un protagonisme inesperat a la militància, al costat dels personalismes i de les òbvies pugnes entre sectors.

ERC ha fet el seu primer congrés com a partit de govern a la Generalitat mentre que CDC ha fet el seu primer congrés com a partit d'oposició al Parlament. El canvi de tornes no era fàcil per a cap dels dos i no hi ha mutacions miraculoses: cada cultura política interna continua tenint més força que no pas el dictat que es deriva del lloc que s'ha ocupat en el repartiment del poder. La militància republicana continua reivindicant amb frescor el seu caràcter assembleari, irreverent i radical (en el sentit italià del terme), mentre els delegats convergents van calçar-se el seny tranquil de la cautelosa responsabilitat, com si encara calgués fer costat als directors generals de la Generalitat. ERC governa però és un partit amb esperit d'agitació i CDC està a l'oposició però és un partit amb estil institucionalista. Tots dos són partits que, sota diverses paraules i des de diverses intensitats, proclamen un desacord amb l'actual *statu quo* de l'organització territorial de l'estat, i voldrien molt més poder i més recursos per a l'autogovern. ERC és independentista, però practica, ara més que mai, el pragmatisme gradualista amanit amb gestos rupturistes controlats, i CDC es manté en un nacionalisme indefinit (vagament confederal, si llegim les ponències d'aquest passat congrés) que pretén continuar representant una centralitat folgada malgrat haver perdut el Govern català.

Per a ERC, allò nou és que es troba sotmesa a una triple tensió que es deriva de: la seva recent estrenada funció governamental; d'unes bases molt lligades al discurs purista dels principis; i de la seva estratègia de creixement allí on CiU –però també

“Ni a ERC ni a CDC no va brillar massa l'exercici autocrític. Carod va reivindicar les seves peripècies que van acabar amb la sortida del Govern, sense afegir un bri de reconeixement d'error, i Pujol i Mas van admetre que la relació amb el PP els havia perjudicat, però no s'hi van deturar gaire”

una part del PSC i els nous votants– ha deixat el terreny lliure. Aquesta tensió, a vegades, es concreta en una necessitat de fer oposició al propi Govern que integra, per escenificar una distància ideològica que, altrament, quedaria tapada per les obligacions diàries del gabinet presidit pel socialista Pasqual Maragall. També es tradueix en recurrents missatges populistes que malden per impugnar les elits del país i substituir-les, com si fos igual a canviar l'oli del cotxe. Com si ERC no formés part del sistema des del moment que accepta les regles de joc.

El més nou per a CiU és intentar referiosament un partit que va créixer des

de l'administració com un apèndix electoral del Govern de la Generalitat i del grup parlamentari a Madrid, completament condicionat per l'oficialisme funcional i per les inèrcies d'un emplaçament subsidiari farcit de servituds derivades. Alguns ho confonen amb una crisi d'identitat ideològica o ho interpreten equívocament a partir d'un dualisme folklòric entre presumptes moderats i presumptes sobiranistes. Res de tot això. El repte s'assembla més a la reobertura d'una empresa enmig de la crisi que a un debat teològic de grans subtileses.

Tot plegat genera curioses paradoxes: una part de la militància d'ERC conserva peculiars malfiances antipolítiques cap a les formes convencionals del poder, mentre una part de la militància convergent encara té ressorts i maneres burocratitzants i reverencials. Sembla que uns i altres encara no s'acabin de creure que s'han desplaçat en el teatre polític. Aquests congressos són un primer pas en aquest sentit. Un primer aterratge forçós. És clar que, altrament, cal tenir present dos factors que explicarien la dificultat per repensar les noves ubicacions respectives: ERC governa però ho fa al costat d'un PSC molt fort i davant també d'un PSOE a tota màquina; CDC està a l'oposició malgrat que CiU va guanyar els comicis catalans i que és la principal força del Parlament, amb capacitat de bloqueig sobre aspectes centrals de l'agenda, cas del nou Estatut.

Però no oblidem allò més important en el mercat electoral. El 24è congrés d'ERC ha estat el d'un partit mitjà que creix de manera ben important en tot el territori i que aspira a ser un dels dos grans del país, precisament a costa de CiU. Una setmana després, el 13è congrés de CDC ha estat el d'un partit gran que perd molts vots des de 1995, però que manté un terra important de sufragis i que no renuncia a defensar el seu espai. La competència electoral entre marques nacionalistes, de moment, no ha generat un augment de votants en aquest camp, simplement els ha repartit de manera diferent, extrem que ha contribuït decisivament a beneficiar el PSC com a primer gran

de CiU i ERC

L'autor afirma que "a Artur Mas el congrés de CDC li ha anat millor del que es preveia. Ara sí que Pujol no li fa de tutor i ell sembla més segur. S'ho jugarà tot a les eleccions catalanes de 2007."

partit. L'ombra d'una balearització possible és present. El miratge de les eleccions europees—falsejat òbviament per la baixa participació— suggereix una Catalunya on, algun dia proper, només comptarien els partits d'obediència centralista.

Les turmentades relacions entre ERC i CiU continuen igual de dolentes, però hi ha una dada nova: els convergents han reconegut públicament en el seu congrés que es van equivocar amb les seves relacions amb els republicans, abans i després de les últimes eleccions catalanes. És un gest a consignar, tot i que arriba massa tard. Com ho és l'enorme distància entre els elements més actius de les respectives militàncies. Si avui hi ha un fort sentiment anticonvergent, aquest és entre les bases d'ERC més intenses que en el camp socialista. Els militants republicans van xiular de valent Felip Puig, que era present a l'acte de clausura del congrés com a convidat. El paternalisme i menyspreu de CiU cap a l'ERC que estava a l'oposició s'ha transformat en una antipatia hostil que els republicans ara apliquen als convergents situats a la intempèrie. Això no serà fàcil que s'elimini i reclama molt de temps, paciència i habilitat per part de tots. No hi ha cap confiança entre ERC i CDC, encara que pugui haver-hi grans coincidències en assumptes d'enfocament nacional. Veurem què passa amb el nou Estatut i el finançament autonòmic.

Tot el que hem dit fins ara té la seva importància, però els liderats han estat la qüestió més complexa, sensible i cabdal tant del congrés d'ERC com del congrés de CDC.

Josep-Lluís Carod-Rovira ha estat certificat com a indiscutible líder electoral d'ERC, però queda ben clar que no controla,

en canvi, el seu partit, i que, fins i tot, té moltes dificultats per col·locar els seus fidels a la cúpula de l'organització. Uns fidels que escapen a les ordres de les sigles i que, com més va, més influents són sobre la seva persona i la seva particular tàctica, al marge dels canals orgànics. El paper de Carod-Rovira durant aquests mesos, trobada amb ETA inclosa, ha tingut plenament el suport de la militància. Amb tot, el de Cambriels va acabar el congrés en un to baix, impropï de qui ha obtingut un ascens electoral sense precedents. Potser era cansament, però l'home triomfal del passat novembre no semblava satisfet del tot amb el que s'havia cuinat al Palau Firal de Lleida. Puigercós sí tenia el que volia, més el crèdit d'haver navegat molt bé en les hores més fosques de la darrera temporada, quan—a propòsit de la trobada amb ETA i altres esglais— tot semblava que anava pel pedregar.

De la Farga de l'Hospitalet de Llobregat ha sortit un Artur Mas que, sense la seva cobejada presidència de la Generalitat, té tot el temps del món per agafar el timó del partit en solitari, sense confiar en cap número dos que li faci ombra. Ja en té prou amb Duran i Lleida dins la federació. Mas ha calculat que s'ho jugarà tot a les eleccions catalanes de 2007 i prefereix fer-ho sense repartir el risc principal, per bé i per mal. Deu pensar que, si van maldades, tampoc se salvarà de la crema. I, si guanya, tindrà el partit a la butxaca. Ara sí que Pujol ja no li fa de tutor i ell sembla més segur. La seva executiva conté un directori on són majoritaris els homes de la seva confiança en l'etapa governamental, els que van treballar per la victòria, sovint lluny del partit: David Madí, Quico Homs, Oriol Pujol Ferrusola i Antoni Vives. La presència de Felip Puig queda així diluïda, tot i el seu pes indiscutible entre les bases. En la nova direcció de CDC hi ha més dones i un evident recanvi generacional, però també molts perfils sense gaire projecció social i un excés d'exalts càrrecs de l'administració. La militància va votar majoritàriament la nova executiva, més per sortir del trauma de perdre el poder i per afavorir un segon atac de Mas que per entusiasme amb la llista. A Mas el congrés li va anar millor del que es preveia.

Ni a ERC ni a CDC no va brillar massa l'exercici autocrític. Carod-Rovira va tornar a reivindicar les seves peripècies que van acabar amb la seva sortida del Govern, sense afegir ni un bri de reconeixement d'error personal. Pujol i Mas van admetre que la relació amb el PP els havia perjudicat i van esmentar els excessos contra ERC, però tampoc s'hi van deturar gaire ni van

entrar seriosament en les causes del llarg declivi electoral de CiU. Potser per donar sortida al malestar o per advertir les respectives direccions, ambdues militàncies van tenir moments de revolta. Així, es va aturar la pretensió de la direcció d'ERC de canviar el sistema de representació assembleària als congressos del partit pel més habitual de delegats. Els representants convergents, per la seva part, van plantar-se en el capítol europeu i van obligar la nova direcció a comprometre's a convocar un congrés extraordinari per fixar la posició oficial del partit en el referèndum de la polèmica Constitució europea.

Les teràpies congressuals de republicans i convergents han estat intenses però sense recórrer a tractaments tremendament agressius. Van ser catarsis de baixa intensitat. A CDC necessitaven treure's de sobre el mal humor i el desànim i van començar a fer-ho, a desgrat de deixar de banda moltes preguntes importants sobre les seves debilitats i errors. A ERC havien de celebrar que ara governen i havien d'ordenar la casa després de les dues campanyes electorals i mitja del líder, i ho van fer sense evitar que afloressin les desavinences. Convergents i republicans no són ara una gran alegria. Uns perquè l'oposició tendeix al desert i els altres perquè el Govern que van crear no es ben bé allò que s'havien promès. Les dues sigles del nacionalisme català tenen els ulls posats en el 2007 i saben que aquesta legislatura no serà gens fàcil. L'Estatut i el finançament els esperen darrere la cantonada. I també les voluntats dels que encara creuen que aquest país no és la província on portem camisa perquè ens l'aixequin com si res.

Francesc-Marc Álvaro és columnista de 'La Vanguardia' i professor de la Universitat Ramon Llull

Al País Valencià s'ha desfermat una batalla, inútil per altra part. La guerra és ara entre la concepció geogràfica meridiana o paral·lela del país i de les seues estratègies i aliances territorials, com si foren mútuament excloents. A la idea d'un eix mediterrani de clara orientació nord-sud –i amb totes les ramificacions laterals que es vulguen cap a Madrid o Aragó–, el president Camps respon amb un altre imaginari geogràfic, l'autodenominat “eix de la prosperitat” de marcat component est-oest i sense cap enllaç cap al nord. Almenys hem guanyat en una cosa! El País Valencià ja no es veu com un ens aïllat i introvertit. Un dels errors tradicionals dels valencians comença a esvair-se: a la fi, en un sentit o en un altre, tothom està d'acord que una “regió” aïllada és un país mort i que les fronteres autonòmiques no poden ser límits a les dinàmiques econòmiques, territorials i geogràfiques. No em faig tampoc gaires il·lusions respecte a això. Part d'aquesta idea del president Camps és una reacció al projecte, molt ben pensat per altra part, de construir les bases d'una Euroregió de l'Arc Mediterrani que tindria Catalunya i València com a principals motors. Però els camins del Senyor són inescrutables, i benvinguts siguen els que han vist la llum de la cooperació regional.

Consensuat el motor principal –cal establir aliances territorials en una Europa de mosaics regionals–, ara allò que podem discutir és la configuració de l'aliança. En primer lloc, cal dir que al País Valencià li ha interessat històricament el camí meridiana. El mateix país és una realitat meridiana, allargassada i estesa sobre el litoral, amb poca profunditat de camp i amb unes fronteres físiques ben delimitades amb l'interior de la Península. No és estrany que gairebé tot, des del sistema de ciutats valencianes fins a la xarxa de transports, des de la vella via Augusta fins a l'autopista A-7 (ara, AP-7, amb una “P” que ens recorda l'impost que cal pagar per usar-la), adopte una configuració nítidament meridiana. Aquest és, a més, el camí cap a Europa, el nexa de

Paral·lels

connexió amb la xarxa de transports transeuropea, el cordó umbilical, en definitiva, amb l'economia i el territori més dinàmic del continent europeu. I cap al sud? Cap al sud, el Magrib, escenari d'escacs de la geopolítica de la Unió Europea, on l'estabilitat i el desenvolupament econòmic ens interessa a tothom. Aquest Arc Mediterrani reuneix mitja desena de trets definitoris que pocs eixos han reunit en la història: en primer lloc, és el fruit d'una dilatada etapa de la història, si més no des dels romans. En segon lloc, ha creat un país, el nostre. En tercer lloc, ha influït en la configuració de les xarxes de comunicacions i transports valencianes. En quart lloc, és, avui, el segon eix de transport de mercaderies més intens de la península Ibèrica i un dels més importants des del punt de vista del trànsit de passatgers per ferrocarril i per carretera. En cinquè lloc, és la via que utilitza l'exportació valenciana, bàsicament europea, i en sisè lloc, adopta un valor geoestratègic suplementari en comunicar Europa amb l'Àfrica.

Tot, amics, és una qüestió de materialitats. Contra el pes dens i demostrable de l'eix mediterrani (podem fem servir, per exemple, les dades del Ministeri de Foment de transport per carretera de l'anuari 2002) i la seua materialitat física (Euro-med, AP-7, xarxa de ciutats, N-340...), l'eix de la “prosperitat” és més discontinu –algú em pot explicar com engegar projectes de transport València-Madrid sense la “socialista” Castella – la Manxa?– i més lleuger econòmicament –recordem ara que les relacions comercials València-Madrid són tres i sis vegades menys que les establertes amb Catalunya, depenent de si analitzem exportacions o importacions.

Tanmateix, mai no diré que l'eix Madrid-València-Balears és una ficció o és inútil. Els eixos també es poden construir i aquest pot beneficiar els valencians, com també ho faria el Sagunt-Terol-Saragossa i la seua continuació fins a Bilbao. Com més sucre, més dolç! El que sí defense de forma vehement és que, per a